

בטאון "גבורת מרדכי" בית כנסת ומרכז קהילתי תורני

בס"ד ג' אלול - תשפ"ד // גיליון 300
www.gvurat-m.org // gvuratm@gmail.com // רח' הרצוג 32 גבעתיים

עורך: אילן אחיטוב חברי מערכת: רחל גיא, אראלה נאור, אלדן מידן, איילת סקסטון,
בקי באומל // צילום: חברי הקהילה // עיצוב: אורלי אליאס

חודש בחוודשו

- מיכאל טוכפלד *

שנים ארוכות בקהילתנו, דיווח על מסיבת פורים והכרזה על מוסד מכובד אחר: "כולל יום השישי" שהחל לפעול באותם הימים ביזמתו של ר' ינאי. באותם הימים ברכנו את משפחת סנדיק להולדת הבן שי ואת משפחת אורון לנישואי הבת. לקראת גיליון מס. 2 כבר הכנו גלופה

"חודש בחודשו" מזווית אישית

המידעון הקהילתי שלנו נולד לפני 40 שנה ועוד 3 חודשים. מאז, אף שזה שנים רבות שוב אינו מופיע אחת לחודש, לא שינה את שמו. בניסן תשמ"ד, אפריל 1984, פנו אלי שניים מבכירי הקהילה: אליעזר ינאי ז"ל, שנשא בתואר הלא רשמי של נשיא הקהילה, ויחיאל שרמן ז"ל, שהיה נציג החזית הדתית בעירייה. הם הציעו להוציא לאור עיתון קהילתי שיהיו בו גם דברי תורה, דברי הגות לצד מידע חשוב, סיקור פעו- לות התרבות והח- לטות מוסדותיה, המועצה וההנהלה. מעל דפיו יברכו את החברים בשמחו- תיהם וחלילה יש- תתפו בצערם במקרי אבל. השניים ביקשו שאעמוד בראש המי- ערכת. הרעיון נראה לי מאוד ובתוך זמן קצר הקמנו מערכת שכללה את שלושתנו.

את הגיליון הראשון הדפסתי במו ידיי במי- כונת כתיבה ביתית. באותם הימים לא הייתה תכנת "וורד" או כל תכנת הדפסה או עריכה אחרת. דבורה רעייתי הייתה הגרפיקאית של הכותרת הראשית ושל הפמוטים שאיירו את פינת זמני הדלקת הנרות לאורך שנים. את הקטעים השונים גזרתי והדבקתי על ארבעה דפים שצולמו לאחר מכן במכונת צילום משרדית. כאשר המידעון הראשון חולק ביום שישי, ערב שבת הגדול, הוא התקבל בסקרנות ובהתרגשות. גיליון מס' 1 כלל בין היתר מאמר תורני שהועתק מ"עולת ראי"ה", דיווח על הרצאתו של הרמטכ"ל לשעבר רא"ל במיל' רפאל איתן (רפול), שהתארח במסגרת הבמה החודשית ליהדות ורוח לזכר הנופלים, מוסד מכובד שהתקיים במשך

ח"כ לשעבר ואיש השמאל המובהק מאיר פעיל ז"ל. הרצאתו לוותה בהתפרצויות זעם מצד חברים שדבריו לא נשאו חן בעיניהם. במידעון הבא כבר פרסמו חברים, בהם עזרא בן כוכב ז"ל ויצחק פורת יבדל"א דברי גינוי לצועקים. "מותחים אנו ביקורת על הצורה בה מתנהלים הוויכוחים בכני- סת, וכי אצלנו זה אחרת!?" קבל פורת. תלונה אחרת התפרסמה מצידה של יהודית אילן על מנהג הילדים לשפוך מים על החזן בעת תפילת הגשם בשמחת תורה. היא לא חסכה בתיאורי- זוועה: "לתדהמת הקהל פרץ זרם מים אדירים מתוך צי- נור... כאשר החזן לבוש בקיטל לבן... ועוד היה מי שדאג למנה נפרדת לחזן אשר חזה את הנולד והתרחק מבימת בית הכנסת..."

בגיליון הבא כבר התפרסמה תשובת בני הנוער משבט ידידיה: "מזמן שאנו זור- כרים את עצמנו מנהג זה נהוג בקהילתנו ואנו רק המשכנו מסורת זו..." טענו. נראה כי כיום איש כבר אינו זוכר מנהגי ישראל אלו. את גיליונות פורים השתדלתי להפוך לחגיגה של ממש, בנוסף למסיבות פורים המושקעות שיזמנו. לגיליון פורים הראשון הזמנתי קריקטורה מיוחדת מתלמיד אלמוני שלי בשיבת נחלים שהבחנתי בכישרונו הרב בציור קומיקס, שי צ'רקה שמו. כבר אז היה ברור שעתיד מזהיר לפניו. הוא היטיב לאייר את דמויות המפתח שלנו, כאשר את ינאי הושיב על כיסא המלכות וסביבו שריו ועב-

לעמוד הכותרת, אבל המאמרים השונים עדיין הודפסו על ידי במכונת כתיבה, נגזרו והודבקו כך שיצאו היטב במכונת הצילום. החל מגיליון זה נהג ר' ינאי לפרסם מדי חודש מאמרים ביהדות ובתולדות העם והמדינה. הוא אמנם היה נשיא מוצלח ואיש עסקים ממולח אבל עיתונאי האמון על מלאכת הקיצור הוא לא היה. נאלצתי לשבת שעות כדי לקצר את מאמריו בני אלפי המלים למתכונת שתתאים לטור במידעון. קל זה לא היה, במיוחד כאשר הרהרתי בתגובתו כאשר יראה עד כמה הצטמק הטור שעליו עבד שעות...

כעבור שנה החל להתפרסם גם טור קבוע של ד"ר שמחה פישר ז"ל בשם "חדש על המדף" ובו ביקורת ספרים חדשים. אט אט הפך המידעון לכלי ביטוי לדעות החברים. כך למשל, באדר תשמ"ה התארח בקהילה

המשך בעמ' 2 <<

דיו, יונה לביא, מאיר מינרבי, עזרא בן כוכב, יעקב בומץ, זיסי זיסהולץ ויצחק פורת, כאשר בפניה השמאלית צייר את איציק פינקל,

מייסד המניין הראשון, כמורד במלכות... השתמשתי בשירותיו של צ'רקה שוב כאשר החלו הדיבורים על בחירת רב לקהילה, וגם אז היטיב לצייר את ראשי הקהילה. אגב, הדיבורים על בחירת רב נמשכו עוד 4 שנים עד שהוכתר רב בקהילתנו.

באותם הימים נכנס לתמונה חברנו יעקב מאירי ז"ל. הוא ניהל את מחלקת הפרסום מים באוניברסיטה הפתוחה והיה לו ניסיון רב בהדפסה ופרסום. הוא סייע רבות, הן בהקלדה, הן בעריכה ובסופו של דבר אף בהדפסת עותקי המידעון. יעקב נפטר בשבת שבין יום כיפור לסוכות תשמ"ט. במרוצת השנים הורחבה המערכת וכללה את הרב יחיאל וסרמן וד"ר שמחה פישר וההדפסה עברה לבית הדפוס של משפחת זר כבוד, שלקחה את המשימה על עצמה במשך שנים רבות. נאוה וסרמן החלה לפרסם ראיונות עם חברי קהילה מעניינים בטור קבוע שנקרא "רוח ממללא". היות שסברתי שהמידעון הוא כלי ביטוי גם לדעותיהם של החברים, הרשיתי לעצמי, כעורך, לפרסם מאמרי דעה במסגרת "דבר המערכת". הדבר עורר לא אחת את כעסם של חברים וזכיתי לא אחת ל"מי שבירך" מצד חברים אלו ואחרים. כך למשל מחיתי על כך שבפסח ארגנו לעצמם "בני הישיבות" מניין נפרד, כאשר אחד מהם עמד בפתח וערך "סלקציה" מי בן תורה הראוי לבוא בקהל המניין המיוחד ומי סתם יהודי. בגליונות הבאים כבר ניתן היה לקרוא תגובות רבות ונזעמות לכאן ולכאן.

משה יעקובוביץ, שהיה אז הגבאי הראשי, התלונן שהילדים התנפלו באופן חסר בושה, כלשונו, על הכיבוד בעת תיקון ליל שבועות.

"ביזיון" סיכם את האירוע. תיקון לתקנון שיזי מתי ובו ניתנה זכות הצבעה לנשים למוסדות הקהילה גרר בעקבותיו מאמר חריף מצד הרב אהרון רבינוביץ שטען כי בכך אנו מחקים את מעשי הרפורמים. הוויכוח השתרע על פני כמה חודשי גליונות. ביקורת אחרת שמת-

חתי בענין התקנת מיזוג אוויר בבית הכנסת (כמה שטענית!!) הרגיזה את חברי ההנהלה, שכניסו ישיבת מועצה מיוחדת ובה הוחלט למסד את המידעון ולעגנו בהחליט מועצה שתקבע כי חברי המערכת ייקבעו על ידה. למחרת הגשתי את התפטרותי כיוון שסברתי שהמידעון הוא כלי השייך לחברים ולא שופר ההנהלה. יהודה אורון נתמנה להיות

העורך. חברי המערכת היו הרב יחיאל וסרמן, אליעזר ינאי וד"ר שמחה פישר.

באיר תשנ"ב יצא לאור גיליון המאה. היה זה גיליון חגיגי במיוחד, עם כריכת כרומו, וכלל 32 (!) עמודים. הייתה זו הפעם הראשונה שבמידעון התפרסמו צילומים ממש, אם כי בשחור לבן (יותר נכון כחול-לבן). אחת התמונות הייתה של ראש הממשלה יצחק שמיר שבא להתארח בקהילה. הגיליון כלל מאמרים רבים שרובם עסק בחיי הקהילה ובהיסטוריה שלה. כפרוייקט מיוחד כרכנו אז את מאה הגליונות בכריכת עור מהודרת והגשנו את הכרך לאליעזר ינאי, הנשיא המיילתולוגי. לא היה ראוי ממנו לקבל מחווה זו. המערכת שינתה את פניה. משה יעקובוביץ, ביץ, שושנה מתוסוב וטובה זיינבל נכנסו למערכת. בתשרי תשנ"ד מונה חיים גולדמן ז"ל להיות העורך ואף הוא לא חסך את שבטו בהתרועעו במאמרים חדים וחריפים על ענייני היום, הן בקהילה והן בפוליטיקה הארצית. המידעון כבר היה בן 8 עמודים באופן קבוע. מאמרי התורה הראשיים התיחלקו בין הרב אברהם וסרמן, רב הקהילה, לבין הרב יחיאל וסרמן.

גליון ה-200, באלול תשס"א היה, לעומת קודמו, צנוע למדי, ללא צבעוניות או חגיגות יתר. העורך חיים גולדמן הודיע כי הוא מבקש לפרוש במלאת עשר שנים לכהונתו. "זה הזמן לעשות חושבים" כתב גולדמן, האם המידעון מממש את ייעודו ואת הציפיות שתולה בו הקהילה, או שמא צריך להכניס בו שינויים מהותיים".

ואכן, כעבור חודשיים כבר ניתן לגלות עורך חדש: אורי וקסלר ז"ל ששימש בתפקיד 6

שנים עד פטירתו ללא עת באייר תשס"ח. באדר ב' תשס"ה התפרסם מאמר של בן הדור הצעיר שבו שם את האצבע על תור פעה מדאגה. "היום כבר לא ניתן לחזות באותה כמות של ילדים וילדות המתרוצצים בין שורות המושבים. היום צריך להתאמץ

למצוא ילד שנדב לבו אותו לזמר בקולו הרך והנעים את שיר הכבוד וכבר לא ניתן לצפות בעשרות בחורים ובחורות המתאספים לשוחח אחר התפילה בערבי שבתות". הכותב קובל על כך שמשפחות צעירות מעדיפות לקבוע את ביתן בגבעת שמואל או פתח תקווה (!) שם בור הדתי לאומי רחב

הידיים". מה הסיבה לכך? הוא שואל ומשיב: "אין עידוד מצד הקהילה לשתף את הרוח הצעירה שנמצאת בבית הכנסת. אם יתנו לחברה הצעירים להשתתף בניהול המהותי-תרבותי-רוחני ולא רק האדמיניסטרטיבי, אולי יימשכו לכאן צעירים אחרים שיתלהבו מיהיחס של הקהילה לבני הנעורים".

שמו של הכותב איתי טוכפלד (כן, יש קשר...) והוא בן 26, ואני חייב לציין שהקהילה אכן אימצה את הצעתו. בשנים הבאות נכנסו להנהלה ביזמתי בני הדור הצעיר יותר כמו מושיק גולדשטיין, משה בורשטיין, ארז קוטנר, גידי פרישטיק, אלדן מידן ואחרים, שלקחו את המושכות והובילו את הקהילה לצד הוותיקים יותר. היה מרענן לראות כיצד הקהילה מחדשת ימיה ושוב מלאו רחבות העיר ילדים וילדות משחקים בין שורות הספסלים.

בתשס"ו, אימצה הקהילה בהתלהבות את הרעיון שהעלתה רינה וסרמן ובו יחד עם חתני תורה ובראשית תוכרו בשמחת תורה גם דמות נשית בולטת מקרב החברות כ"אשת החיל" של הקהילה. גם הרעיון הזה לא עבר בלי וויכוח עז שמצא את ביטוי על דפי המידעון בחודשים הבאים.

בתשרי תש"ע חגג המידעון עליית שלב: הוא הפך צבעוני יותר, הודפס בפורמט גדול יותר ולראשונה אף הודפסו בו תמונות צבע. תמונת הצבע הראשונה הייתה של הצלם גיל כהן בעקבות תערוכת תמונות שלו על הנעשה בעת הפגנות החרדים נגד סלילת כביש 6 מחשש הימצאות קברים בשטח.

החדש בחודש

גיליון מס' 1
קהל בית

בית סנסט - ומרכז קהילתי תורני * בכת המדרש "גבורת מרדכי" - דרום - גבעתיים

גליון מס' 1

חודש ניסן - חודש האביב

היוצא ביום ניסן וראה אילנות שמוציאין פרח אומר: "בהנך אמה שלא חיסר בעולמו כלום, וכראו בו כריות טובות ואילנות טובות, ליהנות בהם בני אדם" (ש"ע או"ח סי' דב"ב)

זכרונות מופתעה על כנחות הצמיחה זהגידול, כבוד קודש כפרכת שמים ויהי בולה מתנרחת בתוספת אורה, החדות קודש מתפשטת מנשמת המכרן על כל הזקנים מעומק שרשיו ועד בום ענפיה עלצנו ופרתיו (ע"כ עולם רא"ה ח"א - עמ' שע"א)

פחגם החודש של מרן הרב קוק זצ"ל לחודש ניסן הוא: יציאת מצרים תשוא

לעד האניכ של העולם כולו". אניכה של האומה הישראלית, הוא אביב העמים כולם הוא נושא בחיבו את הלילוב והפכיתה של אלתו מחשבות מדומיות המיישרות את האנושות שות כולה לנאותה למזון אחדיה השגיאיה חזון האמת והצדק

ומשתלכ אניכ העם אניכ העמים באפרכו של עולם באביב הטבע, שכולג אומר שירה למחוש בטובו מעשה בראשית: "היום אתם יוצאים בחודש האביב" היום הוא מיוחד במהותו הרוחנית, להיותמוכן לצאת ישראל ממצרים, והוא בחודש האביב, שה

פריחה והחיים מחודשים בכל הטבע, כצ פעולה יציאה זר היא פעולה חודית לכל הדברים קום, חודרת בכל הטבע, מתעלה למעלה מן הטבע, לעולם רא"ה ח"א - עמ' שע"א

דברים ומנהגים

שואלים כהלכות הפסח הודם לפסח שלדשנס יום, ומנהג לקנות חטים לחלקו בזוג עכ"ל זים לצורך פסח. גבל מי שנג בעיר ענים עשה חובש עליו ליתן לזה.

שבת שלפני פסח הנידן אומר שבת הגדלה מפני הים שנעשה בו, והמנהג לומר במנחה ההגדה מתחילת "עבדים היונרו" עד

כפר על כל עונותינו". (ה"מ אל הלכות פסח)

עראש מצויש

6:32	5:37	זזריע
6:37	5:41	זצורע
6:47	5:46	אחרי מות
6:47	5:50	זוהמ"פ
6:53	5:56	קדושים

פילת מנחה בימי חול - 8 דקות לאחר זמן כניסת השבת שעברה

צילום מידעון מס' 1

מנהג המקום

- הרב אברהם וסרמן -

לרגל גליון ה-300, אסקור להלן את "מנהג המקום" שלנו, קהילת קודש גבורת מרדכי גבעתיים

הטעם ל"מנהג המקום" בנוסף להלכות המחייבות את כל היהודים באשר הם, יש תחום שתלוי במנהג המקום, ופרק שלם במסכת פסחים נקרא "מקום שנהגו".

אחת הדוגמאות היא מנהג בני העיר ביישון, שלא היו מפליגים מצור לצידון ביום שישי למרות שהיה זה יום השוק, מחשש שלא יהיה להם זמן לעסוק בהכנת צרכי השבת. לאחר דור, באו בניהם לרבי יוחנן, ואמרו לו שמצבם הכלכלי ירוד משל אבותם וביקשו היתר. אבל ר' יוחנן ענה שאי-אפשר, שכבר קיבלו אבותיהם עליהם, שנאמר שמע בני מוסר אביך ואל תטוש תורת אמןך. לשמיי רת המסורת של מנהג המקום יש גם נימוק מעשי פשוט - כדי למנוע מריבות ומחלוקות, שכידוע אם משנים ממה שהיו רגילים - הדבר יוצר מריבה. עמוק מזה, כותב הרב יונתן זקס ("מוסריות" פרק י), כי שינוי התנהלות הפוגע במסורת הקיימת, עלול בהמשך הזמן להביא תוצאות שליליות שלא ניתן היה אפילו לצפות בזמן השינוי. לכן יש להיזהר מאוד משינויים, וזה מה שעומד ביסוד ההקפדה על המסורת. יחד עם זאת, מובן שאין אנו קופאים על השמרים, ולעתים - לאחר התייעצות הלכתית - משנים מן המנהג.

ב. קיבוץ גלויות

קהילתנו נוסדה בידי אנשים אשר באו מרקע שונה ונוסחים שונים. היו מי שהתפללו "אשכנז" והיו "ספרד". גם בתוך שתי הקבוצות היו גוונים שונים, למשל, מבין מתפללי אשכנז היו יוצאי גרמניה והיו האוחזים במנהג ה"פרושים" [תלמידי הגר"א] הירושלמים. מטבע הדברים, היו לא מעט ויכוחים עד שהתגבש המנהג, תוך ויתור הדדי. נוסח התפילה של שליח הציבור נקבע "ספרד", למרות מחאת אנשי סיעת "אשכנז", אשר קראו לעצמם לעתים "אנו סי ספרד"... ולעצמם ממשיכים להתפלל בנוסח אבותם. עוד הנהיגו אנשי "ספרד" שלא לומר תחנון במנחה, ולא כפי שנוהגים בנוסח אשכנז וכן חלק מקהילות החסידים. המנהג שלא לומר קיים בחלק מהקהילות החסידיות, בהם חסידות גור (גם בקרב חלק

הנוראים, מי כחזן ומי כבעל תוקע, אלקה בורשטיין כניצולת מנגלה, משה זיסהולץ ז"ל, מייק גיא ז"ל איש המוסד והצייר, קובי בן ארי ועוד רבים אחרים. אפילו המטפלים הזרים של כמה מבני הקהילה זכו לסיקור. ככל שרבו השנים עלה מספר הנפטרים

מקרב הקהילה. כל אחד ואחת מהם זכה/תה למאמר הספד, שנכתב ע"י חבר/בן משפחה/או המערכת. באלול תשע"ד, בעיקבות "צוק איתן", כתב יוסי ארגמן טור תחת הכותרת "דרוש צח"מ חדש לעזה". "סבבי הדמים המשתקים שני שלישים מהמדינה הפכים מסוכנים והרסניים יותר ויותר לכן ישראל מחויבת

להיכנס להלוח מחשבה חדש בשאלה מה לעשות עם עזה... המדינה צריכה לגייס צוות חקירה מיוחד חדש, כמו המשטרה, ובו אנשים בעלי ראייה אחרת בשאלה כיצד לטפל במפלצת שגדלה מעבר לגדר". יוסי ניבא ולא ידע מה ניבא. עשר שנים לאחר מכן הגיע 7 באוקטובר.

אילו אליעזר ינאי, יחיאל שרמן ויעקב מאירי היו חיים היום, היו ודאי מתגאים ב"חודש בחודשו" כפי שהוא יוצא היום: פורמט של לא פחות מ-12 עמודים צבעוניים של תוכן מעניין ומגוון, על נייר כרומו וגרפיקה מהמשובחות.

המסע דרך 299 הגליונות שייצאו עד כה הוא מרתק והוא חושף תמונה אדירה של הקהילה לדור רותיה, על כל צדדיה, פולמוסיה, דמויותיה, שמחותיה וצרותיה. דור המייסדים הולך ונעלם. דור חדשים של צעירים באו ואף הם שערם כבר הלבין והם חוגגים נישואי נכדים. ספק אם יש עוד קהילה בארץ או בעולם שיש בה תיעוד מפורט על 40 מתוך מתוך 56 שנות קיומה. מי שרוצה לראות בו חלק מההיסטוריה של עם ישראל בארצו - מיקרוקוסמוס של

החברה הדתית הלאומית הצינית בארצנו, בהחלט רשאי לעשות זאת.

* מיכאל טוכפלד היה חבר קהילת "גבורת מרדכי" במשך 39 שנה. שימש כעורכו הראשון של המידעון הקהילתי. כמו כן כיהן כיו"ר הקהילה, מזכיר העמותה ויו"ר וועדת התרבות.

איילת סקסטין ומיכל פרישטיק. בהמשך הצטרף גם יהודה תשובה. בתשע"ז התמנה אילן אחיטוב לעורך יחד עם רחל גיא ואראלה נאור שהצטרפו לאיילת סקסטין. בהמשך הצטרפו אלדן מידן ובקי באומל, שתרמה פינה מיוחדת למתכונים בלעדיים. המערכת החדשה התמקדה הרבה יותר בקהילה פנימה תוך מתן חשיפה לדמויות ולסיפורים פנים קהילתיים. היא ראינה בני קהילה והתברר שכמעט לכל אחד יש סיפור

חיים מעניין ומרתק שעד כה לא נחשף לעין כל. חתני שמחת תורה וכלת אשת חיל צולמו ע"י מי שהפכה לצלמת הראשית של המידעון רינת טואטו והובאו סיפוריהם האישיים. כך פורסמו כתבות על שי סנדיק ומפעל התרומים שלו, יענקל'ה ולטר ז"ל ויצחק פורת ו"בדל"א כמי שמובילים את תפילות הימים

לזכרו של השופט מנחם אילן ז"ל

- עו"ד יוסף שטח -

מנחם אילן ז"ל היה חבר בקהילה שנים רבות. ב-1983 היה, יחד עם ד"ר שמואל בניאל ז"ל ועמי, ממנסחי תקנון "גבורת מרדכי" המופיע גם היום באתר הקהילה. הוא שימש כנשיא בית המשפט המחוזי בתל אביב וסיים שנה כשופט בפועל בבית המשפט העליון.

הרמב"ם בהלכות סנהדרין (פרק ב' הלכה ז') מונה שבע תכונות הדרושות לשופט: חכמה,

ענווה, יראה, שנתא ממון, אהבת האמת, אהבת הבריות ובעל שם טוב. נראה שכל התכונות הטובות האלה התקיימו במי לואן במנחם אילן ז"ל.

למרות תפקידו הרם, דיבר עם מתפללי בית הכנסת "בגובה העיניים", ברגישות ובאנושיות רבה. כך היה גם בשיפוט. חז"ל אמרו "שכל דיין שדן דין אמת לאמתו

משרה שכינה בישי ראל" (סנהדרין ז/ז)

ו"אפילו שעה אחת, מעלה עליו הכתוב כאילו סייע במעשה בראשית" (שבת י/א). ובניסוח הרמב"ם "כאילו תיקן את כל העולם" (הלכות סנהדרין כג/ט).

הוא החל להתפלל בגבורת מרדכי עוד באולם למטה, בשבת חתן לבנו אליאב יבדל"א, ומאז המשיך לבוא עד שעבר לבית יוליאנה בהרצליה בדיוק לפני עשר שנים. הוא נתן שיעורי תורה בקהילה ושיעורי גמרא בבית יוליאנה. כשביקרתי שם את מאיר ביר ז"ל, הייתי מעביר לו את העלון למשפט עברי, אותו ערכתי מטעם לשכת עורכי הדין, והוא שמח על כך. הוא היה נעים הליכות שדיבורו בשקט ובנחת, לעניין ומנומק. איני זוכר שהרים קול אי פעם; הוא קיים כפשוטו את שנאמר בקהלת (ט/ז): "דברי חכמים בנחת נשמעים".

מנחם ז"ל, יליד תל אביב, נפטר בשיבה טובה ובצלילות דעת בגיל 93, בא בימים וידידו מלאות בעשייה, ראה נכדים ונינים במשפחה לתפארת.

יהי זכרו ברוך.

מ

צילום: איילת סקסטין

תפילה ביום העצמאות. בית הכנסת גבורת מרדכי

מים תפילת ערבית של מוצאי-חג, כדי להדר בתוספת מן הקדש על החול, ולא כמי שנוהגים להקדים משום "שבע שבתות תמימות". אבל בליל שבועות מאחרים קצת את ערבית של כניסת החג, מאחר שכבר קבלנו את תוספת החג מבעוד יום, בנימוק של "תמימות".

ראש השנה - כמנהג הרבה קהילות חסיי דיות תוקעים גם בזמן תפילת לחש.

יום כיפור - כהנים עולים לדוכן בנעילה, ע"פ המשנה ברורה שאפשר לעלות גם בתוך 13 דקות הסמוכות לאחר השקיעה.

תקיעת שופר של מוצאי יום כיפור, בזמן צאת הכוכבים למרות שעדיין לא הגיע זמן סיום הצום, שהוא בערך 15 דקות אח"כ, כדי לא להכביד על הצמים, שמתעכבים עוד לתפילת ערבית.

מהקהילות הספרדיות, ורבים מן התמימים). אחד הנימוקים הוא שלעיתים מנחה גולשת לאחר השקיעה ואין לומר אז תחנון. לכן, הנהיגו באופן גורף שלא לאמרו.

מן הצד השני, אנשי "אשכנז" הכניסו את המנהג שהאבל לא עובר בראש-חודש לפני התיבה, אפילו לא בערבית. המקור הוא בדברי המשנה ברורה (סימן קלא), המביא דעת הסוברים שבימים שאין אומרים בהם "למנצח מזמור לדוד יענך ה' ביום צרה", אין האבל עובר לפני התיבה.

ה"פרושים" הכניסו גם את מנהג הגר"א לקרוא מגילות מתוך קלף עם ברכה: רות, שיר השירים וקוהלת. אמנם בקריאת מגילת איכה לא נהגנו כגר"א. הפרושים הנהיגו גם קידוש לבנה כבר לאחר 3 ימים מן המולד,

ולא 7 כמנהג "ספרד" ועדות המזרח. בימים שקוראים בהם בתורה - אין אומרים ברכו לאחר "אין כאלקינו" כמנהג אשכנז מכיוון שגם המאחרים שעיבורם נתקנה אמירה זו מן הסתם כבר הגיעו בקריאת התורה וענו אחר העולה שאמר ברכו (חסידים ועדות המזרח אומרים בכל מקרה).

ג. קיום ההלכה לכתחילה

קהילתנו מקפידה לקיים ההלכה לכתחילה, ולא להסתמך על מנהגי דיעבד. לכן, התפילות מתקיימות תמיד בזמן, מנחה לפני השקיעה, ערבית בצאת הכוכבים, שהוא 18 דקות לאחר השקיעה לפי השולחן ערוך. שחרית - מקפידים לקרוא קריאת שמע לא יאוחר מזמן הגר"א ובעל התניא, שהוא המנהג הרווח [לעומת זמן המגן אברהם המוקדם, הנהוג אצל הספרדים והליטאים]. לכן בשעון הקיץ שחרית בשבת מתחילה בשעה 08.30, ובשעון החורף בשעה 08.00.

ערבית של מוצאי-שבת מתחילים בזמן צאת שבת שעקרונית ניתן להקדים קצת. כדי להדר בתוספת שבת, בלי קשר לעדות השונות. כך נוהגים בבתי כנסת רבים.

ד. חגים וזמנים מיוחדים

פסח - בליל הסדר אומרים בבית הכנסת הלל עם ברכה, כמנהג ה"פרושים" וקהילות רבות בארץ ישראל. ספירת העומר - בלילה הראשון לא מקדי-

חנוכה - מדליקים חנוכה בבית הכנסת כשהיא סמוכה לקיר הדרומי, בכיוון מזרח למערב. לכן המדליק עומד בין המנורה לקיר וגבו לדרום, מדליק ביום הראשון את הנר הכי ימני, וממשיך בימים הבאים משמאל לימין.

יום העצמאות - לאחר ויכוחים סוערים שהתחוללו בקהילה לפני כארבעים שנה, נקבע כי בליל יום העצמאות נאמר הלל ללא ברכה (הרב גורן סבר שיש לומר הלל בלי לה בברכה, אבל מועצת הרבנות הראשית חלקה עליו, וכך גם מו"ר ר' אברום שפירא זצ"ל הרב הראשי וראש ישיבת מרכז הרב), וביום הלל עם ברכה.

יום ירושלים - הלל עם ברכה בתפילת שחרית, כקביעת הרבנות הראשית.

אסיים בברכה

מי שברך אבותינו אברהם יצחק ויעקב הוא יברך את כל הקהל הקדוש הזה בבריאות ונחת, בבשורות טובות ישועות ונחמות.

דור אחרי צור

- יעקב שטרן -

חברנו עו"ד
יעקב שטרן
(לשעבר
חבר מועצת
עיריית
גבעתיים)
מספר על
פעילותו
ומעורבותו
למען חקירה
חוזרת של
אסון צור
הראשון

צילום: אלבום משפחתי

יהודה שטרן בשובו הביתה לאחר הפיצוץ

שאבא שלי ידע והכיר וזה גם מה שנאמר לו כשהופיע בפני נציגי ועדת זורע. אבא שלי לא הרבה לדבר מעולם על המאורע, או על שירותו וגם לא ביקש מעולם הכרה, הוקרה או כל זכות ותגמול. הוא המשיך

יהודה ויעקב ובידיהם ממצאי הוועדה

בעשייתו המקצועית והציבורית הענפה וכן בשירות מילואים פעיל כקצין ממשל תקופה לא ארוכה לאחר האסון.

הכל התעורר אצלי לפני מספר שנים, כשקראתי את ספרו של ד"ר רונן ברגמן "מדינת ישראל תעשה הכל" העוסק בשינויים והנעדרים של מדינת ישראל. שם ציין ברגמן כי יש מידע חדש שהאירוע בצור לא נגרם עקב תקלה טכנית אלא מפגיעת תופת של מחבל שיעי בשם אחמד קציר שהיה בעצם המחבל המתאבד הראשון של ארגון שיעי שייח'פך לימים לחיזבאללה. אני זוכר שקראתי את הספר וזה הדליק אצלי נורה אדומה וחשבתי לעצמי איך יכול להיות שיש

קורס על כל יושביו. התקרה צונחת עליו ובנס בל יתואר הוא מוצא את עצמו פצוע, לכוד וקבור במרווח צר שנוצר בין התקרה ובין הרצפה בגל ההריסות.

הוא שומע זעקות וקריאות לעזרה מצד הלכודים וקורא להם קריאות עידוד וצו-עק להם "שעוד מעט יבוא לחלץ אותם" למרות שלא היה לו באמת מידע, וזאת על מנת של יאבדו את התקווה וישיארו בהכרה. אבי מגלה תושייה ובקור רוח בלתי מוסבר מגשש באפילה, מוצא חתיכת ברזל ומתחיל לפורר באמצעותה את גושי בטון שמחצו את ידו השנייה. לאחר מספר שעות הוא מצליח לחלץ את ידו הלכודה ומתחיל לחזול בתוך ההריסות לעבר חור שנפער בקיר החיצוני שהוא מזהה בחשכה, עד שחיילים נוספים מבחינים בו ומתחילים לטפל בו ומשם הוא מוסק לביה"ח רמב"ם להמשך הטיפול הרפואי עד ליום השחרור מבית החולים. אפשר לומר שהוא קיבל את חייו במתנה.

נולדתי כמה שנים לאחר מכן, אבל גדלתי על הסיפורים והתיאורים, על התמונות והאלבומים, ולמרות ששמעתי את הסיפור כבר עשרות פעמים, אני עדיין לא מצליח לתפוס את גודל הנס ואת ממדי האירוע והאסון שנשמעים ונראים כמו סרט. אצי- לנו בבית כשאומרים "אסון צור" לא צריך להוסיף מילים. כולם מבינים, כולם יודעים.

לאורך השנים הכרתי וידעתי את מה שאירע שם מהסיפורים ומכל המידע שהיה מפורסם כל השנים עד אז: "אסון צור אירע כתוצאה מתקלה בבלוני הגז" וזה גם מה

11 בנובמבר 1982, במהלך מלחמת לבנון הראשונה, התפוצץ וקורס בניין הממשל הצבאי בעיר צור שבלבנון. בפיצוץ נהרגו 76 חיילים, אנשי מג"ב ושב"כ, ונפצעו עשרות. לימים כונה המאורע "אסון צור הראשון" (האירוע מכונה ה'ראשון' מאחר ושנה לאחר מכן קרה אירוע קשה נוסף כאשר מכונית תופת התפוצצה במפקדת צה"ל בצור ו-59 חיילים ואנשי כוחות הביטחון נהרגו). זהו אחד האירועים הכאובים והטראומטיים שידע צה"ל מאז הקמתו ואולי אף האירוע הקשה ביותר עם מספר החללים הרב ביותר במקום אחד. למוחרת האסון הכריזה מדינת ישראל על יום אבל לאומי, ומינתה ועדת חקירה מיוחדת לבדיקת נסיבות הפיצוץ וקריסת הבניין. ועדת החקירה בראשות האלוף מאיר זורע קבעה כי הסיבה לפיצוץ הבניין וקריסתו הייתה דליפת גז ממכלי הגז שהיו בקומה הראשונה של הבניין. על מסקנת הוועדה והנגזרת ממנה ארחיב בהמשך.

בזווית האישית-משפחתית, אבי, יהודה יבדל"א, מוותיקי הקהילה, היה באותה עת קצין ממשל צבאי בכיר במפקדת צור בשרות המילואים. כחלק מהשתלטות צה"ל על העיר צור וחלקים נרחבים בלבנון, הוקמה בעיר מפקדת ממשל צבאי בה פעלו ושיתפו פעולה מספר יחידות צבאיות וגורמי ביטחון נוספים. באותו בוקר נורא, הוא התכוון להתחיל עוד יום "שגרת" במסגרת תפקידו הצבאי. בשעה שבע בבוקר הוא כבר על הרגליים, מתארגן לקראת המשימה שלו בחדרו, כשלתע נשמע פיצוץ גדול, וכל בניין המפקדה הצבאית בן שבע הקומות

פה מידע חדש שמציג את כל מה שאירע בצורה הפוכה ודרמטית אבל אף אחד לא עושה עם זה כלום? יאמר לזכותו של ברגמן שהוא פרסם שורת תחקירים וכתבות על הנושא במשך שנים ארוכות עם מידעים חדשים ומדויקים.

בהמשך (2012) התפרסמה כתבה גדולה בידיעות אחרונות ושם פורסם על דו"ח מצ"ח בראשות סא"ל ליאון בכר שבדק בסמוך לקרות האירוע ב-1982 את נסיבות הפיצוץ וקריסת הבניין והדו"ח קבע הפוך מהוועדה, והסיק כי קרוב לוודאי שהפיצוץ נגרם מפיצוץ חבלני של מכונית תופת ולא כתוצאה מבלוני גז. מי שכתב את הכתבה היה מו"ל ידיעות ספרים, דובי איכנוולד שנפצע בעצמו באסון צור כששירת שם כמפקד במצ"ח במילואים והיה קבור תשע שעות מתחת להריסות עד שחולץ.

לאחר כמה שנים נוספות (2017) שמעתה במקרה בגלי צה"ל תוכנית רדיו מיוחדת לקראת יום הזיכרון לחללי צה"ל בשם "שני צור", ובה שוחח איכנוולד עם ליאור ביטון, בנו של מרדכי ביטון ז"ל, איש מג"ב שנה

רג באסון צור הראשון. בתוכנית דיבר ליאור על שירותו של אביו בצור ועל הזיכרונות ממנו, כילד קטן שהיה בן שש כשהודיעו לו שאביו נהרג, ועל הרצון להגיע לחקר האמת ולדעת מה באמת קרה שם. בשל התסכול שהרגשתי, פרסמתי

לאחר התוכנית פוסט בפייסבוק עם הסיפור האישי של אבא שלי. בעקבות ההדים והתגובות שקיבלתי התחברתי הן עם ליאור ביטון שהתראייין ברדיו והן עם אודליה אלבו-שוויצר, שקראה את הפוסט שלי. גם אביה ישראל דוב שוויצר, איש מג"ב, נפצע באסון. התחלנו להיות כוח פעולה שמניע, יוזם ודוחף. שלחנו מכתבים לראשי מערכת הביטחון, לראש הממשלה, לשר הביטחון, קיימנו פגישות עם גורמים בצבא ובמשרד הביטחון וחברי כנסת, וכן ערכנו פעולות נוספות על מנת להעביר את המסר שאי אפשר להשאיר את הנושא פתוח וחייבים להגיע לחקר האמת. נקודת האור הראשונה הייתה ההצלחה

מול משרד הביטחון, והצלחנו לערוך, לראשונה, אירוע זיכרון ממלכתי לרגל 35 שנה לאסון צור הראשון, בהיכל הזיכרון הממלכתי בהר הרצל, בהשתתפות שרים, חברי כנסת וראשי מערכת הביטחון וסגן שר הביטחון הרב אלי בן דהן, שסייע רבות. היה זה האירוע הממלכתי הראשון לאסון צור אי פעם והוא נערך בצורה ממלכתית, מכובדת מאוד ובהשתתפות מאות אנשים.

משם המאבק תפס תאוצה, ופורסמו סדרה של כתבות ותחקירים עיתונאיים בנושא, הן בעיתונות המודפסת והן בדיגיטלית, ששפכו אור מחודש ועדויות דרמטיות על נסיבות האירוע בצור. הלחצים והרוח של כל העדויות והמידעים החדשים נשאו פרי ובסוף שנת 2022, במלאות 40 שנים לאסון, סיכמו ראש השב"כ, הרמטכ"ל והמפכ"ל, על הקמת צוות משותף שיעמיק במידע שהצטבר לאחר סיום עבודת ועדת זורע ויבחן שימוש בטכנולוגיות חדישות, שלא היו קיימות בעת עבודת הוועדה ויבדוק אם יש תשתית להקמת ועדת חקירה חדשה. בדיעבד מתברר שהיו מספר גימלאי שב"כ, שעסקו בהתנדבות במורשת הארגון, שהיו

עם המכונית לתוך הבניין, וכתוצאה מהפיצוץ הבניין קרס על יושביו.

לפני מספר שבועות זומנו ניצולי אסון צור, הפצועים וכן המשפחות השכולות למחנה דיין בגלילות על מנת לקבל את ממצאי הוועדה הרשמיים ולהיפגש עם יו"ר ועדת החקירה האלוף אבולעפיה וכן עם ראש השב"כ. היה מרגש לשמוע את ראש השב"כ ויו"ר ועדת החקירה מודיעים על מסקנות הוועדה ומעבר לכך - מתנצלים בפני הפצועים ומשפחות השכול על הזמן הרב שלקח להגיע לחקר האמת. ישבתי שם יחד אבא שלי והתרגשנו. היינו ממש כחולמים.

זה לקח 42 שנים ארוכות אך הצדק נעשה. מסקנות ועדת החקירה החדשה היא בשורה חשובה, היסטורית וערכית למשפחות החללים ולנפגעים. כעת משפחות החללים והנפגעים מקבלים הכרה רשמית וממלכתית ממערכת הביטחון שהאירוע היה פיגוע טרור חבלני ולא אסון בשל כשל טכני.

החשיבות בהכרה הממלכתית של מה שאירע בצור הראשון אינה בהטבה כלכלית או בזכויות כלשהן, אלא למען האמת, ההיסטוריה ומורשת החללים והפצועים ששירתו שם. כעת הכבוד וההכרה הראויים ניתנים לאנשי מפקדת צור בלבנון ובני משפחותיהם לאחר שהיו שנים בתחתית השכול הלאומי.

בתחילת הדרך היו מי שחשבו שהמאבק הציבורי מיותר ולא מוצדק. היום הם מודים שטעו, ואנחנו, בני הדור השני לנפגעי האירוע בצור שנאבקנו וזעקנו - צדקנו.

מבחינתי נסגר כעת מעגל אישי ולאומי.

חשופים למידעים שונים וגם הם לחצו על ראש השב"כ לפתוח בבדיקה מחודשת ואין ספק שזה תרם מאוד להחלטה.

ואכן בשנת 2023 הוקמה ועדת חקירה חדשה רשמית בראשות האלוף אמיר אביר לעפיה, אשר מינתה מספר צוותי משנה מקצועיים לבדיקת נסיבות אירוע צור: צוות זיהוי חללים וכ"א, צוות הנדסה, צוות חבלה, מודיעין ועוד. לאחר עבודה יסודית של למעלה משנה הגיעה הוועדה, וכך גם כל צוותי המשנה שפעלו תחתיה, למסקנה כי ההסתברות הגבוהה ביותר היא שפיצוץ מבנה הממשל בצור אירע כתוצאה ממכונית תופת של מחבל מתאבד שנכנס במהירות

הנהלת עמותת "גבורת מרדכי"
מחפשת מתנדבות
 בעלת/ת כישרים מתאימים
לניהול אתר האינטרנט
 של הקהילה
 נא לפנות לאיילת
 0528406691

מישה ימים לפני שנפטר אבא, ביי"א בתמוז, מלאו חמישים ושי" מונה שנים לנישואיו עם אמא, תבדל"א. שבועות אחדים אחרי שהתחתנו הייתה מוכנה דירתם החדשה ברחוב הרצוג 24, הם עברו אליה, התגוררו בה חמישים ושמונה שנים, ובה ממשיכה לחיות אמא,

כיום. סיפור חייהם, אם כן, שזור בסיפורה של הקהילה מראשי תה ועד עתה. בן שנים עשרה עלה אבא עם סבו, הוריו ואחותו מטמי שוואר - עיירה רומנית דוברת הונגרית. היה זה בשנת תשי"א. הם שוכנו למשך שני תיים במעברה ברמת השרון, ומשם עברו לבני ברק.

בשנות התיכון למד אבא במדרשיית נועם הצעירה, ושם נקשר בעבודות אהבה לרב יגל ז"ל. כיאה למסורת המקום, שמענו מאבא על כמה וכמה מעשי קונדס שנטל בהם חלק. בסיום לימודיו התגייס והיה חלק מגרעין נח"ל בנחור - שה שמדרום לבית שמש, אך כפי שהיה

אומר על עצמו, הוא "הלך מחיל אל חיל", עבר בין תפקידים שונים, ושירת לבסוף בחיל הקשר.

מילדות נמשך אבא למכשירים חשמליים, אותם היה מפרק וחוקר (ואף מעורר את כעס הסביבה, כשלא הצליח לשוב ולהרכיב...), מה שהוביל אותו ללמוד הנדסאות אלקטרוניקה, ולעסוק בתחום כל חייו. אבא עבד שנים אחדות כשכיר בתדיראן, אך רוב שנותיו היה עצמאי. סמוך לבורסת היהלואים היה לו בית מלאכה, שהיה ממלכתו הקסומה. שם עסק אבא בפרנסתו, אבל חשוב מכך - בילה שעות בהכנת יצירות אמנות, בפנטטים שונים שהמציא או בבניית צעצועים לילדים ולנכדים. עד לפני כארבע

שנים, כשקשתה על אבא ההליכה, היה מתפלל במניין הראשון, טועם משהו, ויוצא ל"עבודה", למקום שאהב כל כך. המקום היה מבלגן באופן השמור לאנשים יציירתיים במיוחד, אבל אבא ידע למצוא כל בורג שנזקק לו.

קירות ביתם של אבא ואמא יעידו על היצירתיות והכישרון של אבא. תלויים

כמה שנים התגורר בשכונה זוג צעיר לפרק זמן לא ארוך. האישי - יאיר - נפצע בברכו בפיגוע ירי, והתקשה בהליכה. כשעמדו לעזוב ולעבור ליישוב בשומרון, שוחח אבא עם יאיר וניסה להבין כמה מדרגות יהיה עליו לעלות ברגליו בבית החדש, כיצד יסתדר וכו'. אחרי ימים אחדים ניגש אבא אל יאיר ובידיו מתנה - מנוע של מכונת כביסה שאותו הסב לגלגלת ממונעת לשם הרמת שקי קניות לבית החדש.

רגישות מיוחדת הייתה לאבא כלפי עלובי החיים. במשך תקופה ארוכה היה אבא רוכש מוצרים עבור בעלת מכונית זקנה, ומוכר לה בפחות ממה ששילם בעצמו, כדי שתחזור ותמכור אותם לפי רנסתה. לפני שנים אחדות הסתובב בגינה ליד בית הכנסת מחוסר בית, שאבא היה יורד אליו מדי יום עם אוכל ובקבוק סודה, ואף היה יושב לידו על הספסל ומפטט עימו.

נדמה לי שלאבא היה קשה להשתלב בעשייה ציבורית קהילתית בולטת, ואת תרומתו לקהילה ניתן היה לחוש ברגישות ובהתגייסות

השקטה לעניינים שבהם היה יכול להועיל - הכנת לוחית כסף לספר תורה, תיקון אצבע של ספר תורה או שעון, וכמוכן - עשרות שנים של קריאה בתורה מדי שבת, לעיתים פעמיים ואפילו שלוש. בדברי ההספד שלו הזכיר הרב וסרמן את הקריאה בתורה של אבא, שהיה קורא לא רק בטעמים הנכונים, אלא גם עם טעם של יידישקייט ומסורת מדורות קודמים.

ועל כל זה - אבא היה איש של נשמה. הוא היה אדם מבקש אמת ומבקש ה'. היה בו להט שלא שכך כל ימיו. בחודשים האחרונים לחייו, כשכבר לא היה צלול כבעבר, שמענו אותו חוזר שוב ושוב על המילים: "אבינו מלכנו, החזירנו בתשובה שלמה לפניך".

ידים, לב, ונשמה

דברים לזכרו של יוסי הירש ז"ל

מבחר מעבודותיו של יוסי הירש ז"ל

עליהם תמונות שצרב בנחישות או יצר באמצעות התזת חול על זכוכית, שעון דיגיטלי מהפנט שבנה בעצמו (כזה שהיה תלוי גם בבית הכנסת במשך שנים), לוח זכוכית ובו פרפרים מוארים בגוונים מתחלפים, בקבוקי זכוכית שהפך לאהלים, ועוד ועוד. מלבד שהיה אבא "איש של ידיים", הוא היה איש של דעת ורחבות אופקים. הוא אהב מאוד מוזיקה - בעיקר מוזיקה קלאסית ומוזיקה יהודית מחצרות חסידים; והוא התעניין במדע וקרא הרבה.

אבל אבא היה גם איש של לב. זה בא לידי ביטוי ברגישות, בהשקעה ובמסירות. חשנו זאת היטב כילדיו ובני משפחתו, אבל ראינו זאת גם ביחס לאחרים. כך לדוגמה, לפני

צילום: אלבום משפחתי

יוסי ויונה הירש

משהו מבקשת ה' הזאת, כמו גם כישרון ספרותי מיוחד, בא לידי ביטוי במאמר שצירפנו כאן, מאמר שכתב לפני שישים וחמש שנים.

ארבעה אחים גדלנו בביתם של אבא ואמא, והקמנו כולנו משפחות, איש איש בסגנונו ודרכו. גדלנו בבית מאפשר, שבו לצד דעה ברורה שהביע אבא, תמיד כובדו הבחירות שלנו, והדרכים שבהן הלכנו.

יהי זכרו של אבא ברוך, וייתן ה' לאמא שובע שמחות ורוב ימים ושנים של בריאות ונחת.

הרהורי אלול

- יוסף הירש -

דפיו של שנתון תשי"ט הולכים וכלים, ימיה של השנה השוטפת ספורים הם, וקול השופר הנשמע מדי בוקר לאחר התפילה מכין ומרעיד את הלב לקראת השנה החדשה - שנת תש"כ - ההולכת וקרבה.

לכאורה אין בכך ולא כלום, הרי תופעה רגילה היא זאת, מאורע שהזמן גרמו, ומדי שנה בשנה חייבים אנו לספור שנה נוספת ליצירת העולם, להוסיף נדבך נוסף לעמודי ההיסטוריה, בכדי שנדע כמה זמן העולם עומד, כמה שנים עומדות מאחורי גבנו ומה מספר השנים שחלפו מאז מאורע פלוני. ובכל זאת אין אנו יכולים לעבור לסדר היום מבלי להקשיב לרחשי אותה שלהבת עמומה, לאותה גחלת לוחשת מעמקי הלב, מחדרי בטן, מאותו מקום נעלם שהמצפון שוכן שם, וקול קורא ועולה מעולם מסתורי שמתחת לסף ההכרה, ואנו נזכרים בניצוץ שבקרבתנו, אותו ניצוץ אלוהי שזה ימים רבים - ואולי שנה תמימה - לא נגענו בו, הנחנו אותו כאבן שאין לה הופכין, והוא מתחילה להבהב, והרוח היוצאת מקולות השופר מעלים בו שלהבת וצורבים את האני שבכל אחד ואחד מישראל, ואותו "אני" מתעורר מתרדמתו - אם ירצה בכך ואם לאו - והוא שואל את עצמו "לאן?" לאן הגעתי, למה ואיך?! ולאן פניי מועדות? איה הדרך שיבור לו האדם, ולא יחשוש כשנפשו תצטרך לתת את הדין בפני בית דין של מעלה? הרי הדין והיהיה שלם עם עצמו? ואותו "אני", אותו שואל תקיף כובש פניו בקרקע וחייב תשובה לעצמו, הוא חייב לתת את הדין על מעשיו, מה הוא עשה במשך שנה תמימה עם אותה מרגלית יקרה שהקדוש ב"ה הפקיד בידי, בידי ולא בידי שום בריאה אחרת, כיצד הוא ניצל את אותה בחירה חופשית לה הוא זכה ובזכותה הוא נקרא "אדם"? האם ויתר עליה לטובת מולך התענוגות, האם שעבדה לשלטון יצרי, או שמא הובילה בנתיב היושר? כמה רגעים התמסר ללמוד תורה, מה מספר השעות שיכולות ללמד עליו סניגוריה ולסתום פיות מקטרגים? והאדם נוכח לראות כי אכן "היתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו?" שאלה רטורית היא כפי הנביא, והתשובה עליה ברורה ומוגדרת, תלויה ועומדת מאז ניתנה תורה לישראל. ונראה כאשר נרצה לדעת כיצד ואיך לגשת לימים הנוראים, נמצא את התשובה לכך ב"תניא" בדברו על עבודת הבורא. עבודת הבורא צריכה להיות מושתתת על הדרך של - בדחילו ורחימו - כלומר הדחילו, הפחד מפני הבורא, קודם לרחימו - לאהבה. אבל הרחימו אינה אלא תוצאה של הדחילו. בשילוב מלא ומושלם של שני עקרונות אלה נוכל למצוא את שביל הזהב לעולם התשובה. אהבת הבורא צריכה להיעשות מתוך אהבה אין סופית לזה שהוא אין סופי, אבל אותה אהבה, יסודה בפחד, ברעד בפני הדר גאון עוזו של מי שאמר "יהי אור". אותו רטט חייב להיות רטט של פחד. מצד אחד נשים לנגד עינינו את דברי הפסוק "כי אראה שמייך מעשה אצבעותיך, ירח וכוכבים אשר כוננת, מה אנוש כי תזכרנו, וכן אדם כי תפקדנו". אדם בהעמידו את עצמו מול ההוד שבטבע, אכן לאין ואפס ידמה, אך חייב הוא לזכור כי ביצירתו נאמר "ויפח באפיו נשמת חיים", הוא נושא בקרבו נשמה, חלק מאלוהי, משהו נשגב אשר כל היצירה והיצורים חייבים לכוף ראשם לו, ואז מצטלצלות באזני המילים "ותחסרהו מעט מאלהים, וכבוד והדר תעטרהו, תמשילהו במעשי ידיך, כל שתה תחת רגליו", ורק הבורא גדול ואדיר ממנו. ומכאן פתוחה הדרך לדרך האהבה ללא מצרים כלפי הבורא והיצירה כולה. רק מתוך אמונה בלתי מעוררת בדברי הנביא "אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו, אם יאדימו כתולע, כצמר יהיו", נעלה על דרך המלך לקבלת עול מלכות שמים.

הרמב"ם בדברו על הנבואה מציין כאחד התנאים שנביא צריך לסגל לעצמו כדי שהשכינה תשרה עליו, את העליזות והשמחה שבלב. ומה אם נביא זקוק לעליזות ושמחה, אנו לא כל שכן! הרי דווקא מתוך אותו רגש שמתעורר באדם בראותו את הדר היצירה והוד הטבע והבריאה של מעטה בראשית, "כי אראה שמייך" ומגיע למסקנה "מה אנוש כי תזכרנו", הרי יכול הוא להגיע גם לידי מסקנה הפוכה, שהרי אף הוא אינו אלא חלק מאותה יצירה נהדרת, נשגבה ומושלמת, וממילא גם ערכו וכוחות נפשו עולים ונמדדים בקנה מידה רחב יותר.

גדולי המוסר של הדורות האחרונים חזרו והדגישו כי בלי הכרת ערך עצמו, בלי שהאדם ידע מהן תכונותיו הטובות אינו יכול להיכנס לעולם התשובה והסליחה.

ויה"ר שנזכה למשול ביצרנו ולהמשיל את יצרנו ונזכה לביאת הגואל במהרה בימינו, אמן.

(מתוך בטאון גרעין נח"ל נחושה, אלול תשי"ט)

ראש של זריאות

עם
ד"ר יהודית קרול
בסיוע
ארגון "בטרם"

מדור הבריאות עוסק הפעם במניעת פגיעה בפעוטות וילדים כתוצאה מתאונות ביתיות. הכתבה הוכנה בסיוע ארגון "בטרם" לבטיחות ילדים, העוסק בקידום בטיחות הילדים. הארגון נוסד על ידי ד"ר מיכל חמו לוטם ופי' רופ' יהודה דנון במרכז שניידר לרפואת ילדים (טלפון משרד 074-7000843, שלוחה 216). הוא פועל לצמצום מקרי ההיפגעות ויצירת תרבות של בטיחות ילדים מגילאי לידה ועד גיל 17, כולל. מדובר בתאונות שאת רובן ניתן למי נוע - כדוגמת טביעות, נפילות מגובה, כוויות, הרעלות, חנק, תאונות דרכים על אופניים חשמליים, כהולכי רגל וברכב ועוד - שקורות בבית, בדרכים, במרחב הציבורי ובמוסדות חינוך. תודות לאביה זכאין, רכזת תקשורת וממשל בטרם, על מתן החומר החשוב זה.

מניעת פגיעה בפעוטות וילדים כתוצאה מתאונות ביתיות

מניעת חנק

חנק מהווה את הגורם השלישי בשכיחותו לתמותת ילדים מהיפגעות. מרבית מקרי החנק נגרמים ממזון. כאשר חפץ קטן או מזון נשאף בטעות לקנה הנשימה, הוא חוסם את כניסת האוויר ועלול לגרום במהירות למצב של חנק. קנה הנשימה של פעוטות וילדים קטנים צר ביחס לזה של מבוגר. בנוסף, יכולת הלעיסה ורפלקס השיעול שלהם אינם מפותחים מספיק ולכן אינם יכולים להוציא מזון או חפץ שנשאפו בטעות. התנהגות בטוחה יכולה למנוע חנק ולהציל חיים. נושא זה קרוב מאוד ללבי, בגלל שני מקרים שנחרטו בזכרוני, האחד בארצות הברית, כאשר ילד בן שנה נחנק מבלון שהתפוצץ ליד פיו ביום הולדתו, והשני, כאשר ילד קטן נחנק בבית כנסת בתקוע בגלל סוכריה קשה שקיבל מסבא חביב. אומרת אורלי סילבינגר, מנכ"לית ארגון בטרם לבטיחות ילדים: "לצערנו, בכל שנה אנו נחשפים למקרי היפגעות בילדים כדוגמת חנק, כאשר את מרבית מקרי

ההיפגעות ניתן היה למנוע. חשוב לזכור שעבור ילדים קטנים, מאכלים מסוימים עלולים להוות סכנה של ממש. כאשר מדובר במאכלים שנגישים לילדים, חשוב להתאים אותם לגיל הילד הצעיר ביותר, ולהקפיד על הנחיות בטיחות לאכילה בטוחה. בין אם אתם נמצאים בבית, בחצר או בבית כנסת, שמירה על הנחיות הבטיחות תבטיח שהשבת תעבור בשלום ובטחה". אני מקווה שכולנו ניקח שיעור זה לליבנו על מנת למנוע אסונות בילדינו.

הנחיות הבטיחות של ארגון בטרם

למניעת חנק:

בזמן האוכל

- כשמדובר בילדים קטנים, חשוב שיהיה מבוגר שמשגיח כל זמן האכילה.
- מלמדים את הילדים ללעוס היטב.
- מאכלים עגולים וחלקים, כמו עגבניות שרי, ענבים, מלפפון, נקניק - חותכים לאורך. כאשר מגישים את המאכלים בשלמותם או בצורת טבעות הם עלולים לחסום את קנה הנשימה.
- אין לתת לילדים מתחת לגיל 5 פופקורן, סוכריות קשות, טופי, מרשמלו, מסטיק.
- נמנעים מלתת לתינוקות פיצוחים, אגוזים, בוטנים, שקדים וכו' בשל נטייתם להתנפח ולחסום את קנה הנשימה, אלא אם כן הם טחונים ומוגשים במרקם חלק לגמרי.

משחקים וחפצים קטנים

- נמנעים מלחלק מתנות ומשחקים קטנים. כל דבר שיכול להיכנס לתוך קופסה של ביצת הפתעה (כגון גולות) עלול לגרום לחנק לתינוק.
- מרחיקים מתינוקות בלונים לא מנופחים וקרעי בלונים, אלו עלולים להישאף פנימה, לחסום את קנה הנשימה ולגרום לחנק עד כדי מוות.
- מרחיקים שרוכים, חוטים וכו' מהישג ידם של ילדים. אלו עלולים להיכרך סביבם.

למניעת טביעה:

- בסביבת מים לא משאירים ילדים ללא השגחה, אפילו לא לרגע.
- בכל רגע נתון קובעים מבוגר אחראי שתפקידו להשגיח על הילדים במרחק נגיעה וללא הסחות דעת.
- נכנסים לים ולבריכה רק כשיש שירותי הצלה פעילים ונשמעים להוראות המציל.
- בריכה מתנפחת, דלי, גיגית ואמבטיות מרוקנים מידי בתום השימוש.
- מצופים מומלצים לשימוש אך אינם מהווים תחליף להשגחה. גלגלי ים

- מסוכנים לשימוש.
- בריכות בצימר - מזמינים נופש רק לאחר שווידאנו שהבריכה מגודרת ומותקן בה שער עם נעילה אוטומטית.
- ההמלצה היא להתחיל בלימודי שחיה החל מגיל 4, ובהתאם ליכולות הילד.

למניעת כוויות:

- כשהתינוק על הידיים, לא שותים משקאות חמים, ולא מבשלים. מניחים את התינוק על משטח מרוחק, או מבשלים בזמן אחר.
- מרחיקים מהישג ידם של ילדים סירים עם אוכל חם. לא מניחים סירים חמים על הרצפה, בקצה השיש, השולחן או על מפת השולחן.
- קומקום חשמלי ומיחם - מרחיקים מקצה השיש. במקרה הצורך מקצרים את אורך חוט החשמל.
- בזמן הבישול מעדיפים את הלהבות האחוריות בכיריים. מפנים את ידיות הסיר לכיוון הקיר.
- מרחיקים מהישג ידם של ילדים סירים עם תבשילים חמים ולא מניחים סירים חמים על הרצפה.
- בשימוש במיחמים, מוודאים שהם מונחים בצורה יציבה על השיש או על השולחן ומעדיפים מיחמים עם מנגנון נעילה למניעת כוויות.

למניעת הרעלות:

- חומרי ניקוי, חומרי הדברה ותרופות מאחסנים בארון נעול או גבוה, הרחק מהישג ידם של ילדים. מחזירים למקום בתום השימוש.
- משאירים חומרי ניקוי והדברה באריזה המקורית ולא מעבירים לבקבוק אחר או לכוס. קוראים את הוראות השימוש והבטיחות המופיעות על האריזה, ונוהגים בהתאם.
- טבליות ניקוי (למדיח, לכביסה וכו') מרחיקים מהישג ידם של תינוקות, הנמשכים לטבליות בשל המראה שלהן. הטבליות נוטות להתפוצץ ורעילות גם במגע.

בקי באומל פינת המתכון בקהילה

אלפחורס

באווירת רוח סתיו

מצרכים

- 200 גרם חמאה
- כוס אבקת סוכר
- 3 חלמונים
- 200 גרם קורנפלור
- 200 גרם קמח
- 1 שקית אבקת פודינג וניל
- 2 כפות אבקת אפיה
- ½ כפית סודה לשתייה
- ריבת חלב
- קוקוס
- אבקת סוכר לקישוט

אופן הכנה

- * מערבבים במיקסר חמאה, אבקת סוכר וחלמונים לתערובת אחידה.
- * מוסיפים קורנפלור, קמח, אבקת פודינג וניל, אבקת אפיה וסודה לשתייה. מערבבים עד שהבצק אחיד.
- * עוטפים בניילון נצמד ומקררים במקרר למשך שעתיים לפחות.
- * מרדדים את הבצק לגובה חצי סנטימטר.
- * קורצים עיגולים, מניחים בתבנית על נייר אפיה ומכניסים למקרר לחצי שעה.
- * בינתיים מדליקים תנור על 170°C.
- * אופים את העוגיות למשך כ-10 דקות.
- * מוציאים את העוגיות ומצננים על רשת.
- * מורחים כפית ריבת חלב על עוגיה, מצמידים אליה עוגיה נוספת ולוחצים מעט כדי שריבת החלב תימרח באופן שווה ותצא מעט מהקצוות.
- * מגלגלים את צידי העוגיות בקוקוס ומקשטים עם אבקת סוכר.

בתאבון!

בקהילה. "להיות אמא גרושה לילד זה לא קל, וכאן קיבלנו אותנו והסתגלנו, וזה כבר אומר המון לחיוב. פה יש לנועם חברים - אחד מהם הוא חבר ותיק עוד מגיל 4, ועם חברים נוספים התיידד כאן".
נועם הוא ילד מיוחד, ולומד במסגרת מור תאמת מחוץ לעיר. עד לשבוע שעבר למד בבת-ים, בבית ספר תחכמוני, בכיתת תקשור רת. בשנה הבאה יעלה לחטיבת ביניים וילמד בכי תה קטנה בישיבת קרית הרצוג. זה מה שמתאים לו.

משפחת דבינסקי

נעים להכיר

צילום: רינת טואיטו

שירה דבינסקי ובנה נועם עם נבי הארנב

"הוא ילד חמוד, מקסים, מצחיק, אהוד וסקרן - מאוד אוהב לצייר, מוכשר בציור, וגם - לוקח את אמא שלו בסיבוב בענייני מחשבים".
שירה עבדה עד לא מזמן במרכז יום לקשיש ברמת גן. עכשיו החליטה לשנות כיוון ולפי תוח אופקים חדשים - בקרוב תתחיל לעבוד במציאון ברח' ז'בוטינסקי ברמת גן ("חנות יד שנייה מקסימה", מסבירה שירה, "שם מקבלים פריטי לבוש משומשים, מסננים ושומרים למר כירה רק את אלה שהם במצב מצויין.") בשעות הפנאי שירה אוהבת לקרוא, לצאת להליכה רגועה, לראות סרטים, להעשיר את הידע, ו...לצאת לסיורי שוק עם חברתה מהקהילה.
וגם - לטפל בנבי, ארנבון הבית ששירה ונועם מגדלים בדירתם השכורה, שבה הם מתכננים להישאר לפחות בשנה הקרובה. גם לנבי יש שם "חדר" משלו, ובו הוא שולט ביד רמה! ליום ההולדת שירה מאחלת לעצמה להתפייח ולגדול, ברכה, הצלחה, זיווג, אושר ובריאות. ומערכת "חודש בחודשו" מצטרפת כמוזן לכל האיחולים.

לאבד את הבסיס שכבר בניתי לעצמי ולנועם. שירה חיפשה מקום שתהיה בו קהילה, ושיהיה מאפשר מבחינת הפעילויות לנועם. "במרכז רמת גן יש כמה קהילות, אבל זה אזור שנהיה או חרדי או חילוני, ולי לא היה כל כך מקום מבחינת קהילה וחיבור לאנשים, ונועם לא מצא ילדים לשחק איתם." כך מספרת שירה. "הקהילות הקיימות הן של ביי"ס הלל, של ישיבת יבנה או בית הכנסת הגדול, או בבני ברק. אבל הן קטנות, יחסית לשלנו, והן לא חמימות ומקבלות כמו שהתחלנו להרגיש פה. יש לי הערכה רבה להרבה אנשים כאן בקהילה על איך שפתחו את הבית ואת הלב, ובעיקר לרב וסרמן שדואג לנועם, מדריך אותו ועוזר לו ולקח אותו תחת חסותו. זה ממש לא מובן מאליו. גם חברים נוספים מסייעים לנועם בעזרת הגברים, וחשובה לו מאוד כל תמיכה שיוכל לקבל".
שירה, במקור מהרצליה, מספרת שגם הוריה ושני אחיה שמחים שטוב להם

של מי הבינה הזאת בעצם?

דבר יש כאן מכונה שתוכננה להגיב לקלט מסוים באופן מסוים, לא ישות שעושה דברים יצירתיים על דעת עצמה, מתוך תבונה.

- הדר סקסטין -

כששומעים את המושג "בינה מלאכותית" (AI), לרוב חושבים על הדימוי שהוטמע בנו במשך שנים, במיוחד על ידי ספרי וסרטי מדע בדיוני: רובוטים או מחשבים בעלי אינטליגנציה הדומה לחוכמה אנושית, המסוגלים לחשיבה עצמאית ואף חכמים הרבה יותר מבני האדם.

היום, אנו רואים במציאות שטבינו דברים שנראים מאד דומים לאותם בדיונות. אך האם באמת אותם כלים מתקדמים ראויים לכינוי "תבוניים"? אני איני סבור כך ואף חושב שזה מינוח מעט מטעה. שם מתאים יותר בעיניי יהיה "מערכת אבחון מתקדמת", ובו אשתמש בהמשך. כל כלי ה-AI שאני מכיר נכנסים תחת הגדרה זו - הם מקבלים מידע, מבצעים אבחון, ומחזירים תוצאה בהתאם למידע הנכנס.

בבסיס, אופן הפעולה של מערכות אלה אינו שונה מזה של כלים כמו גלאי מתכות. האם גלאי מתכות יודע להבדיל בין מתכת לבין שאינה מתכת מכיוון שהוא תבוני? לא, התבונה נמצאת אצל האדם שיצר אותו. ההבדל היחיד בין כלי ה-AI המוכרים לנו מחיי היומיום לבין גלאי מתכות הוא רק ברמת המורכבות. לדוגמה - מערכת AI לזיהוי פנים מקבלת תמונה, מאבחנת אותה, ומחזירה את השם של האדם המצולם. כלי ליצירת תמונות מאבחן את הבקשה המילולית שהוזנה ומחזיר תמונה התואמת את הבקשה. chatGPT (תוכנה שמנסה לדמות תקשורת עם יועץ אנושי בעל ידע רחב) מאבחן את הקלט מהמשתמש ומחזיר מידע המתאים לקלט זה. מחשב שחמט מאבחן את מצב הלוח ומחזיר את המהלך הטוב ביותר. בסופו של

לבצע את המהלך שיקרב אותו לניצחון.

לעומת זאת, רוב האלגוריתמים שמשתמשים בהם כיום אינם כה ברורים ומדויקים וזה נובע מסוג הבעיות שהם נדרשים לפתור. חוקים של משחק שחמט די פשוט "להסביר" למחשב, אך את הכללים שעל פיהם עליו ליצר תגובה למשתמש בתור כנת צ'אט אוטומטית (בסגנון chatGPT), למשל, יהיה מאד קשה לתכנת באמצעות פקודות מפורשות, והדרך הכי טובה לעשות זאת כיום היא בעזרת שיטה מבוססת ניסוי וטעייה.

נהוג להבדיל בין שלב ה"אימון" לבין שלב הבדיקה. בשלב האימון נותנים למחשב הרבה דוגמאות שכוללות הודעת משתמש יחד עם התגובה הרצויה. המחשב מנסה סטים שונים של כללים מתוך מגוון אפשרויות שקיבל מהמתכנת, עד שהוא מוצא סט כללים שאכן מייצר את התגובות הרצויות עבור הדוגמאות שניתנו לו. לאחר מכן, בשלב הבדיקה, מגדירים למחשב להשתמש בסט הכללים שמצא, מנסים אותם אל מול הודעות חדשות ובוחנים מהי רמת הדיוק. החיסרון בשיטה זו הוא שקשה לדעת אם המחשב מצא את הכללים הנכונים. אולי הכללים מתאימים לדוגמאות שבדקנו אך עבור הודעות משתמש מסוימות שלא בדקנו נקבל תגובות לא מוצלחות? קשה לדעת אם הכללים שמצאנו הם אכן כללים גנריים שיתאימו לכל הודעה אפשרית. חיסרון זה נכון לכל המערכות שנוצרו באותה שיטה - קשה לאפיין את אחוז השגיאה שלהן וכמעט בלתי אפשרי לדעת באילו מקרים היא עשויה לקרות. כל זה נובע מכך שהכללים שעל פיהם הכלי עובד אינם ברורים ליוצר הכלי. גלאי מתכות, לעומת זאת, יהיה מדויק תמיד, שכן הוא פועל לפי עקרון פיזיקלי של מגנטיות. הוא כמו בן בעל טווח ורגישות מסוימים אך היצרן יודע לתחום את טווח הטעות במדויק. חשוב להיות מודעים לשוני המהותי הזה הקיים בין כלים קלאסיים למערכת אבחון מתקדמת.

בנוסף לתוכנות צ'אט, כיום נפוצים בשוק כלים רבים שכולם פותחו על בסיס שיטה זו וביניהם - כלים שונים לזיהוי עצמים בתמונות ובוידאו, כלי ניתוח סאונד ושפה מדוברת, כלים לאפיון נתונים וגזירת מסקנות מתוכם, כלים ליצירת טקסט, סאונד, תמונה ווידאו ועוד. כלים אלו נמצאים בשימוש כמעט בכל מקום - הם מספקים תוצאות חיפוש למשתמשים

כיצד זה עובד?

בנקודה זו אנו צריכים להבדיל בין תוכנות מחשב קלאסיות לבין אלגוריתמים "לומדים", המכונים גם "רשתות נוירונים".

תוכנה קלאסית בנויה מאלגוריתמים - רצף פקודות קבוע המביא לביצוע פעולה. המתכנת נותן למחשב סט ברור ומדויק של פקודות שההגיון מאחוריהן מובן גם לאדם וניתן להוכיח שהוא יוביל לתוצאה הרצויה. דוגמה לכך היא המחשב "כחול

אולי אנשים אחרים מושפעים, אבל עליי אי אפשר לעבוד ככה

ובכן, לרוב כלל לא תדע מהי מטרת ההשפעה, ולכן לא תדע אם זה עבד עליך או לא

עמוק", שניצח את גארי קספרוב כשהיה אלוף העולם בשחמט. חוקי המשחק תורכנו לתוך המחשב, עם הוראה למחשב לבחון את כל האפשרויות של מהלכיו ומהלכי היריב מספר צעדים קדימה, ואז

או לאמץ דעה פוליטית מסוימת. הדבר מתבצע באמצעות מערכת האבחון המי-תקדמת - מגדירים את פונקציית המטרה "לגרום למשתמשים להיות מושפעים באופן הזה", והמערכת מבצעת אבחון לגבי כל משתמש ובהתאם חושפת אותו לתכנים שיגרמו לו להיות מושפע באופן תת מודע בכיוון זה.

יש אנשים שיקראו זאת ויגידו - "אולי אני שים אחרים מושפעים, אבל עליי אי אפשר לעבוד ככה". ובכן, לרוב כלל לא תדע מהי מטרת ההשפעה, ולכן לא תדע אם זה עבד עליך או לא. וגם אם השפעה אחת לא עבדה עליך - היא כן עבדה על 70% מהאנשים, והשפעה אחרת כן תעבוד עליך. ללקוח הגדול, זו תמורה מספיקה לכס-פז. בסופו של דבר, אם השיטה לא היתה עובדת, לא היו לה לקוחות.

הדרך היחידה להקטין את יכולת ההשפעה עליי היא

להקטין את כמות המידע שאני משתף, משום שככל שניתן למערך כת יותר מידע כך יותר קל לה לאבחן נכון ולספק את התגובה שתשפיע עלינו באופן יותר אפקטיבי. מהו המידע שנאסף עליך? למעשה, כל מה שאפשר לאסוף (ההסכמה לאיסוף ניתנת בתנאי השימוש של אתרים ויישומים, שרוב המשתמשים מסכימים להם בלי לקרוא אותם כלל): איך העכבר שלך זז על המסך, לאן העיניים שלך מסתכלות, מה אתה אומר, מה ההבעה שלך (ניתן לדעת זאת דרך המצלמה והמיקרופון שאישרת לאפליקציה להשתמש בהם), על מה אתה לוחץ, כמה זמן אתה מסתכל, באיזה זמן ביום, באיזה סדר, וכמובן - מה אתה משתף בהקלדה באופן ישיר. איסוף המידע יכול להתבצע בזמן השימוש באפליקציה וגם שלא בזמן השימוש בה. בנוסף, הסכמי צד ג' מאפשרים לאפליקציות ולחברות שונות להעביר מידע ביניהן. לכן, כל מה ששיתפת עם חברה מסוימת, ככל הנראה יגיע בסוף לכולן.

כמעט בכל שירות שאנו מקבלים קיים, אם כן, ניגוד אינטרסים מסוג זה: אנחנו חושבים שאנחנו מקבלים את מה שביקשנו, אבל יחד עם מה שביקשנו מגיעים אלינו גם דברים רבים נוספים שלא ביקשנו, בלי שנהיה מודעים לכך.

ייתן לי את התשובה הכי נכונה ומדויקת לשאלתי. אלא שזה לא בהכרח המצב. קודם כל, אם מכונה זו אומנה על מידע חסר, מוטא, או לא מדויק (במכוון או שלא במכוון), עבור שאלות מסוימות אף פעם לא אקבל תשובה הכוללת את המידע שאני מחפש (גרוע מכך, סביר שאקבל תשובה עם מידע שגוי או מומצא). שנית, כמשתמש, אני מניח שפונקציית המטרה שהוגדרה למכונה זו היא "תן למשתמש את התשובה המדויקת ביותר". אך גם כאן זה לא בהכרח המצב. למען האמת, מעיון קצר

בנושא נראה שהיעד המוגדר הוא יותר בסגנון של "תן למשתמש את התשובה שתיראה בעיניו כמה שיותר אמינה". יש, כמובן, הבדל מהותי בין שתי ההגדרות. לבסוף, גם אם המידע שכלל האימון היה איכותי וגם אם פונקציית המטרה אכן משקפת את רצון המשתמש, תמיד קיים סיכוי לשגיאה בגלל עצם השיטה, כפי שהסברנו.

נקודה נוספת שחשוב לתת עליה את הדעת קשורה לאופן השימוש הרווח בכלי זה. כשבוחנים את רוב הכלים הקיימים כיום, יש להבדיל בין שני סוגים של לקוחות - המשתמש הפרטי הקטן והלקוח העסקי הגדול. ניקח לדוגמה כל ספקית תוכן - גוגל, פייסבוק, ספוטיפיי, יוטיוב, אינסטגרם, טיקטוק (וגם chatGPT) וכד'. כל אחד יכול לקבל שירותים רבים מחברות אלה בלי לשלם כלום. כיצד זה ייתכן? האם מדובר בפילנתרופיה? ובכן יש לזכור את הכלל הבא: כשאתה מקבל בחינם - זה אומר שאתה המוצר. הלקוחות המשלמים האמיתיים של חברות אלה הם חברות אחרות או גופים גדולים בעלי כסף רב. הלקוח הגדול משלם סכומים גדולים והתמורה שהוא מקבל היא יכולת ההשפעה - עליך. כך באפשרותו להשפיע על אנשים רבים לקנות מוצר מסויים,

באינטרנט, מציעים תוכן למשתמשים ברשתות חברתיות ובשירותי תוכן נוספים ואף מייצרים תכנים בעצמם; הם מאתרים פעילות חשודה ברשת, מנתחים מידע ממצלמות וממקורות שונים ומספקים התראות למטרה ולצבא, משתמשים לאבחונים פסיכולוגיים ורפואיים, ויש עוד מגוון שימושים שלא הזכרתי. כל הכלים האלה, גם אם רוב הזמן עושים את עבודתם נאמנה, יכולים לטעות לפעמים באופן אקראי מאחר ונוצרו בשיטה שתוארה לעיל.

כל מערכת אבחון מתקדמת, בדומה לדוגמה שהצגנו, תלויה במרכיבים הבאים:

1. המידע המש-מש לאימון - כמות ואיכות.
2. שיטת האימון -

כמה השיטה מוצלחת, וכמה כוח חישוב הושקע באימון למשך כמה זמן.

3. פונקציית המטרה - מהו היעד של האימון.

הפריצה הגדולה של מערכות מסוג זה לחיינו התאפשרה בזכות שילוב של מספר גורמים. הראשון הוא מחקר ופיתוח של שיטות אימון אפקטיביות, אם כי רובן קיימות כבר עשרות שנים. השני הוא שדרוג ניכר של כוח החישוב ע"י פיתוח חומרה ייעודית. והשלישי הוא פיתוח יכולות איסוף מידע בקנה מידה עולמי, שמתאפשר בעיקר הודות לפעילות הנרחבת של משתמשים ברשתות חברתיות ובמגוון אפליקציות שבהן המשתמש מס-כים למסור את המידע האישי שלו. מידע זה מנוצל, בין השאר, לאימון מערכות אבחון מתקדמות.

איפה הדבש ואיפה העוקץ?

לאחר שהבנו מהו עקרון הפעולה של כלי זה, כדאי לשים לב למספר נקודות תורפה, שעלולות להוליך אותנו שולל אם לא נהיה ערניים. גם כאן אשתמש בדוגמה כדי להסביר את כוונתי. נניח שאני שואל שאלה את chatGPT. מאחר שהוא מוצג לי בתור "בינה מלאכותית יודעת כול (או לפחות רוב)", אני עלול לחשוב שהוא

**נזקים פוטנציאליים משימוש
ב"בינה מלאכותית"**

אמנם כלי האבחון המתקדם רחוק מלהיות מושלם, אך בכל זאת זהו כלי בעל כוח רב, וככל שכלי עוצמתי יותר כך עלול גם להיות לו פוטנציאל נזק גדול יותר. על כן אני רוצה להתייחס למספר נזקים שעלולים להיגרם משימוש בכלים מסוג זה.

1. **ניווט אישי** - שימוש יתר ב"בינה מלאכותית" ממשיך את המגמה של יצירת תלות במכונה בדברים שבהם אנשים היו עצמאיים בעבר. תיקון שגיאות אוטומטי הביא למצב שבו רבים בדור הצעיר (ולא רק בדור הצעיר) אינם יודעים לאיית. שימוש ב-Waze הביא לכך שאנשים רבים אינם יודעים לנווט ו-chatGPT וכלים דומים מהר מאד עלולים להביא אותנו למצב שבו לא נדע אפילו כיצד להתנסח. (שמעתי אישית דוגמאות לא מעטות מאנשים שנתנו לו לכתוב במקומם שיר או ברכה ליומולדת או הערכה לתעודה...)

2. **דריסת האינדיבידואל** - כלי "בינה מלאכותית" מאומנים באופן סטטיסטי ולכן באופן מובנה מוטים לכיוון העדפות הרוב, בין אם בנוגע לאמונות ודעות ובין אם בענייני טעם והעדפות אישיות. אמנם ישנם גם כלים המבצעים התאמה אישית, אך גם התאמה זו היא על פי רוב לפי אנשים אחרים. למשל, שירות תכני מוזיקה יציע לך תכנים לפי מה שרוב האנשים האחרים שדומים לך אוהבים לשמוע, אבל אם הטעם שלך ייחודי - זה ברוב המקרים לא יהיה בדיוק מה שתרצה לשמוע.

3. **הולכת שולל** - בהיותה כלי סטטיסטי, מערכת האבחון המתקדמת הכי מוצלחת כאשר מדובר במספרים גדולים. כחברה נותנת שירות, אם הכלי מאפשר לי להעניק שירות מוצלח ל-90% מהאנשים בזול - זה מצויין. בניגוד לכך, כמשתמש פרטי, דווקא מאד חשוב לי שהשירות שאקבל יהיה מדויק ומתאים לי ב-100%, במיוחד אם הדבר נוגע לבריאות שלי למשל. כשמשתימש פרטי נעזר במערכת אבחון מתקדמת - לא ניתן להבטיח דיוק גבוה עבורו אישית.

4. **חשיפה למניפולציות אישיות** - כפי שראינו, מערכות שכאלה הן נקודות מפתח בייכולת ההשפעה על דעות ופעולות של

אנשים. ככל שאני משתמש יותר בכלים כאלה - כך אני חשוף יותר למניפולציות.

סיכומו של דבר

אין ספק שמערכות אבחון מתקדמות יכולות להועיל לנו במגוון דרכים, אך חשוב להבין שלא כל המערכות דומות ולא כל השימושים בהן זהים. בעיניי, עלינו להיות מודעים לנזקים האפשריים ולבחון כל שיימוש שלנו במערכת כזו בנפרד. עלינו להיות משתמשים אקטיביים ולא פאסיביים. אם יש לי שאלה שקשורה למקצוע שלי - האם זה לא משהו שכדאי שאחקור בעצמי במקום לשאול את מערכת האבחון המתקדמת? אם אהפוך להיות תלוי בה, הערך שלי כבעל מקצוע עשוי לרדת. אם יש לי שאלה כללית וחשוב לי דיוק או שחשוב לי לשמוע מגוון דעות - אולי לא כדאי לי לשאול את "הבינה המלאכותית"? וכשאני צורך תכני חדשות/סרטונים/מוזיקה - אולי לא כדאי ללחוץ על ההצעה הראשונה שאני מקבל?

**עבור שאלות
מסוימות אף פעם
לא אקבל תשובה
הכוללת את המידע
שאני מחפש
(גרוע מכך, סביר
שאקבל תשובה עם
מידע שגוי או מומצא)**

כשמבקשים ממני מידע אישי (באופן ישיר או עקיף) כדי "להתאים לי שירות אישי", אולי זה לא בהכרח שווה את זה, אם אהיה חשוף כתוצאה מכך גם למניפולציה מוטאמת אישית?

בשורה התחתונה, אני איני מודאג מכך ש"בינה מלאכותית" תשתלט על העולם בזכות היותה כה חכמה; אני מודאג שהיא תשתלט על העולם משום שאנו נבחר להפקיד את עצמנו בידיה, והיא תותיר אותנו חסרי בינה.

* הכותב הוא בעל תואר שני בהנדסת חשמל שכלל עיסוק בבינה מלאכותית ■

ראיתם מופע או סרט שריגש אתכם? קראתם ספר שטלטל אתכם? שמעתם שיעור שפקח את עיניכם? ביקרתם בתערוכה שהותירה בכם רושם? אתם מוזמנים לשתף, להמליץ או למתוח ביקורת בפיינה זו!

תערוכה

"קונָמָא, מי עפצים וקנקנתום"

- יענית גולדפרב -

צילומים: מוזיאון ארצות המקרא

לאחרונה ביקרתי בתערוכה במוזיאון ארצות המקרא בירושלים. התערוכה מרגשת ומיוחדת במינה, מציגה את יצירותיו של איתן רוזנצווייג הי"ד, אשר נפל במלחמה הנוכחית. איתן, תלמיד ישיבת ההסדר בירוחם, היה אמן צעיר ומבטיח בעל רוחב אופקים יוצא דופן לגילו הצעיר. ביצירותיו הוא עשה שימוש בטכניקה מורכבת של רישום בדיו באמצעות ציפורן על בד. היצירה המרכזית בתערוכה היא מגילה הנקראת "קונָמָא", שאורכה שלושה מטרים. היצירה טווה רשת מורכבת ומסועפת של ציטוטים אמנותיים הלקוחים מן המקרא, התלמוד, ספרות הקבלה, השירה העברית לדורותיה, עולם המחשבה של תרבויות המזרח הרחוק, תולדות האמנות וממצאים

פעילות מועדון אחיעזר

הסתיימה שנת פעילות מוצלחת נוספת במועדון הגימלאים "אחיעזר".

השנה הרחבנו וגיוונו את נושאי ההרצאות והמרצים. שמענו הרצאות בתנ"ך בנושאים כמו: ערכים לאומיים, דתיים וספרותיים במגילת רות; מנהיג נולד - סיפורו של משה; יחסי דוד, יונתן, שאול ומיכל; סיפורו של שמואל, ומגלים נסתרות במגילת אסתר. בנוסף שמענו הרצאות בספרות במגוון נושאים כגון: הכוח הפנימי בשירת לאה גולדברג, שמות ונשמות ביצירתו של ש"י עגנון, שירתה של זלדה ועוד. מרצים אחרים הביאו בפנינו נושאים שונים ומגוונים, למשל: מה השינויים הצפויים בעולם המחר? מהפכת הבינה המלאכותית והשלכותיה על איכות חיינו. במוסיקה האזנו למחולות מסביב לעולם, למוסיקה יהודית, לצלילים קלאסיים בכינור וכן לשירי שנות השישים ולסיפורי א"י בראי שירי איינשטיין. ביקרנו מהכורסא באי קאפרי וסביבותיו וכן שמענו הרצאות על יהדות בולגריה, סיפורי פריחה ושירי פריחה מפורסמים, חשיבות השפה הארמית, מקורם של שמות משפחה יהודיים ועוד. כמו כן שמענו סיפורים אישיים מופלאים על המרגלת מלבנון שולמית כהן-קישיק ועל רכבת השעה 13:40 - סיפור מופלא על תאונת רכבת ותוצאותיה הבלתי צפויות. כדי להתרענן הופיע בפנינו השחקן יניב שטרייפל שסיפר את הסיפורים "מר יודע כל" מאת סומרסט מוהם, "אהבתי הראשונה" מאת שלום עליכם וכן "סובבתהו בכחש" מאת יהודה בורלא.

בנוסף על ההרצאות המתקיימות בימי שלישי בבוקר, במסגרת מועדון אחיעזר מתקיימים גם חוגי התעמלות לנשים: בימי ראשון אחה"צ עם המורה טובה גולדשמיט ובימי שלישי אחה"צ עם מדריכת היוגה טלילה בר-און.

שנת הפעילות החדשה תחל אי"ה בתחילת אלול עם מרצים ונושאים חדשים ומגוונים. חברים חדשים בגילאי 55+ מוזמנים להצטרף. אין צורך לחכות לגיל 80...

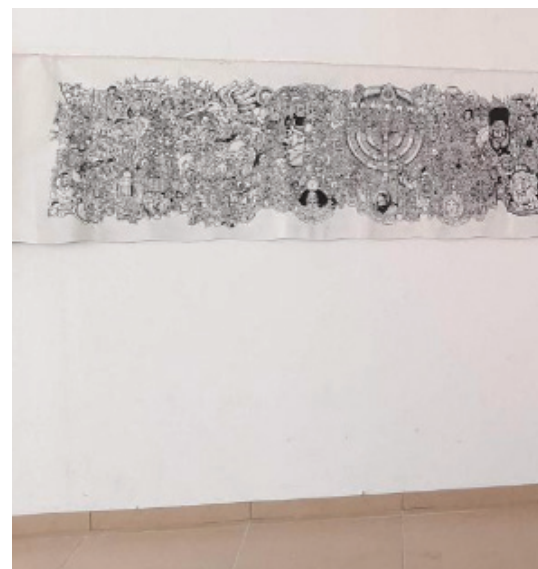
באחד משיריו של איתן יש ביטוי נבואי לקורותיו. השיר שוזר את חייו ומותו של איתן בגורל היהודי. באור זה נראית יצירתו כמי שאינה מקוננת על הגורל המר, אלא מבקשת לתת לו הקשר ומשמעות של מסירות נפש, הקרבה וחזון.

לא אכתוב עוד
לא אכתוב עוד שיר נוגה
לא אכתוב מזמור עצוב
אלא אכתוב צעקה

ואכתוב צעקה זאת ולא עוד
כאילו אין ברוחי לכתוב עוד
כאילו אין מה לכתוב עוד
וצעקה זו אשים לי על הכתב
והכתב אשים בארון
ואנעל את הארון
וילך אני ולא
עוד.

ארכיאולוגיים. אלפי פריטים ממלאים את הבד במלאכת שילוב עדינה, מוקפדת ומרשימה! שם התערוכה משקף את רכיבי הדיו אשר משמש סופרי סת"ם ("קומא" הוא שרף אילן, "עפצים" נוצרים בעצי אלון, "קנקנתום" הוא גפרת נחושת. החומרים האורגניים והאנאורגניים

האלה מסייעים בהדבקת הדיו לקלף ובשימור הצבע ושלמות האותיות - לאורך זמן). חגית ואורי רונצווייג, הוריו של איתן, סיפרו על אודותיו: "איתן הבן הבכור שלנו בלט בכישוריו כבר מגיל צעיר והתעניין בתחומים רבים ומגוונים. באמצעות אישיותו יוצאת הדופן, הוא הצליח לבטא רבדים עמוקים ועושר רב בצירורים ובשירה. איתן שרת בגדוד שקד בגבעתי ונלחם בעוז וגבורה במלחמת חרבות ברזל. הוא היה בן 21 בנופלו בקרבות בצפון רצועת עזה. לאחר מותו, החלטנו לשתף פעולה עם מוזיאון ארצות המקרא, כדי לחשוף את יצירותיו לעולם. אנו מקווים שבאמצעות התערוכה של איתן, רוחו תמשיך לחיות בתוכנו ותשפיע על העם היהודי לעוד שנים רבות".

איה עיס בקהילה

הצילומים באדיבות חברי הקהילה. תודות לכל המארגנים, התורמים, המשתתפים והמסייעים בכל האירועים.

לקראת חג השבועות אירחנו את תום פרנץ - זוכה מאסטר שף - שסיפר כיצד הגיע מחיים כקתולי בגרמניה לחיים יהודיים בישראל, על הבחירה בעולם הקוֹ לניני ועל דרכו לחיים מאושרים ומלאי משמעות יהודית.

לציון 30 שנה להסתלקותו של הרבי מליובאוויטש נערך ערב עם העי תונאי והפרשן הפוליטי מר שלמה נקדי מון והרב זושא וולף שסיפרו על הקשרים ההדוקים של מערכת הביטחון עם הרבי. בימי בין המצרים שמענו הרצאה מטעם המרכז לחקר בית המקדש הראשון, שהציגה את מקדש שלמה על פי האר-כיאולוגיה, ההיסטוריה והכתובים, בליווי שקופיות מרהיבות.

בשבת חזון אירחנו את הרב דוד סתיו, יו"ר ארגון רבני צהר, במסגרת שבת ארצית של הארגון, לקידוש קהילתי, שבמסגרתו מסר הרב שיעור על הצורך במקדש בימינו.

לקראת יום השואה הגיעה אלינו מדלית אל כרמל האמנית הדרוזית בותיינה חלבי עם תערוכה מצוירתה וסיפורה כיצד היא מקדישה את חייה ללימוד נושא השואה ולהנצחת השואה במגזר הדרוזי ובמסגרות נוספות בארץ ובעולם.

טקס יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל נערך גם בשנה קשה זו בהשתתפות קהל רב ומשפחות חללי הקהילה. הנואם האורח היה סא"ל אסף לוי. יום הזיכרון נחתם, כבכל שנה, בסיום לימוד משניות.

בליל יום העצמאות קיימו אירוע קהילתי שכלל חידון קהוט ובו חידות ותמונות ששלחו חברי הקהילה, כיבוד ישראלי, וגם פינות יצירה ומשחק לילדים. חברי הקהילה הפגינו ידע מרשים ורוח ספורטיבית למופת! לכבוד יום העצמאות נערכה גם תפילת קבלת שבת חגיגית עם החזן יעקב מוצן, בשיתוף המדור למורשת ישראל.

על התפילה נקודה למחשבה

- אהובה נאור -

בימים אלה אנחנו צריכים להרהר בות באהבת חינוך, לבדוק מה שלום השני, בפרט שאדם לבד, להתעניין בו להקשיב אחד לשני לדאוג אחד לשני למחסורו. לכן בסוף תפילת שמונה עשרה אנחנו לוקחים 3 צעדים אחורה ואומרים רים עושה שלום, שזה שמו של הקב"ה. שמי שעושה זאת יש לו את קרבת ה'. וגם אנו לוקחים 3 צעדים אחורה כדי לתת מקום לשני וגם להקשיב לו, גם אם דעתנו שונה, מחכים רגע ואז חוזרים חזרה למקומנו ואומרים את דעתנו בנועם ובאהבה. וכך גם תפילתנו תי שמע. וזה אחד היסודות לבניית בית המקדש, שנקווה שיבנה עכשו במהרה. חשוב לדעת לבקש גאולה כל יום. להתחנן לבורא כל יום על זה, כפי שאדם מתחנן לבורא שביא לו עזרה כל יום. ומדוע הוא לא נענה תמיד? כי את הדבר העיקרי צריך לבקש מה: גאולה. להראות לה' שאנחנו חושבים עליו ולא רק על עצמנו - ואז תגיע גם הגאולה הפרטית של כל אדם, ברגע שאנו מבקשים את מה שחסר לנו ומטפלים בשורש הבעיה, וזה הגאולה, שהיא תמלא את כל משאלות ליבנו לטובה, ככתוב: ועליך יזרח האור.

שנה טובה לכולנו

שהשמחה במעונם זר ברכות למזל טוב

ברכות להולדת נכדים/ות

- למשפ' גריצאי להולדת הנכדה
- למשפ' תשובה להולדת הנכד
- למשפ' ארנפלד להולדת הנכד

ברכות להולדת נינים/ות

- לסימה פישלר להולדת הנין
- למשפ' טימנס להולדת הנינה
- למשפ' סגל להולדת הנין
- למשפ' מידד להולדת הנינה

ברכות להולדת בנים/בנות

- למשפ' סלפושניק להולדת הבת

ברכות לבר/בת המצווה

- לג'ודי ויהושע שוורץ לבר מצווה של הנכד

ברכות לנישואין

- למאיר ליפשיץ לנישואי הבת
- למשפ' ויס לנישואי הנכדה
- לסימה פישלר לנישואי הנכדה

תנחומים

● לסיון סימן טוב על פטירת אביה

קהילת גבורת מרדכי
זוכבת את פטירת חברנו
יוסי הירש
ומשתתפת בצער המשפחה